

Симфонія церковно-державних стосунків у сфері підготовки студентської молоді до подружнього життя

Олеся Тоцька

Проаналізовано статистичні дані шлюбів і розлучень в Україні та Волинській області. Визначено заходи співпраці Православної Церкви та світських вищих навчальних закладів у напрямі підготовки студентської молоді до майбутнього подружнього життя.
Ключові слова: Церква, шлюби, розлучення, вищі навчальні заклади, співпраця.

У IV ст. святий Іоан Золотоустий попереджав: «Коли зруйнуються сім'ї – впадуть міста і повалені будуть держави». Подібний до цього вислову є слова святого Серафима Саровського: «Якщо зруйнується сім'я, то повалені будуть держави і розбестяться народи». Як бачимо, від міцності родини залежить не тільки моральний вигляд, але й долі цілих країн, причому занепад держави починається саме із розпаду окремої сім'ї. Та чи достатньо міцними є родини сьогодення, чи можуть вони бути потужною основою для розквіту своїх держав?

На жаль, сучасна вітчизняна статистика змальовує невтішну картину. Упродовж 1990-2014 рр. в Україні органами державної реєстрації актів цивільного стану в середньому щорічно реєструвалося 350806 шлюбів. Протягом цього часу їхня кількість зменшилася в 1,64 раза. Водночас за останні 25 років у середньому щорічно відбувалося 162 517 реєстрацій розлучень. І хоча їхня кількість за аналізований період скоротилася в 5,31 раза, це частково пояснюється відсутністю статистичних даних: 1) щодо окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції; 2) щодо розірваних шлюбів, здійснених у судовому порядку. Як видно з табл. 1, частка розлучень у кількості шлюбів є надзвичайно високою – у середньому 46,42 %. Це свідчить про те, що близько половини всіх шлюбів в Україні розпадаються.

Таблиця 1

Кількість шлюбів і розлучень в Україні

Рік	Кількість шлюбів одиниць	Кількість розлучень одиниць	Частка розлучень у кількості шлюбів, %
1990	482 753	192 835	39,94
1991	493 067	200 810	40,73
1992	394 075	222 630	56,49
1993	427 882	218 974	51,18
1994	399 152	207 577	52,00
1995	431 731	198 300	45,93
1996	307 543	193 030	62,77
1997	345 013	188 232	54,56
1998	310 504	179 688	57,87
1999	344 888	175 781	50,97
2000	274 523	197 274	71,86
2001	309 602	181 334	58,57
2002	317 228	183 538	57,86
2003	370 966	177 183	47,76
2004	278 225	173 163	62,24
2005	332 143	183 455	55,23
2006	354 959	179 123	50,46
2007	416 427	178 364	42,83
2008	321 992	166 845	51,82
2009	318 198	145 439	45,71
2010	305 933	126 068**	41,21
2011	355 880	61 872	17,39
2012	278 276	49 807	17,90
2013	304 232	45 271	14,88
2014***	294 962	36 332	12,32
Середнє	350 806	162 517	46,42

* Сформовано автором на основі: Банк даних «Статистика населення України». Таб. 0311. Шлюбність [Електронний ресурс]; Банк даних «Статистика населення України». Таб. 0313. Розлучуваність [Електронний ресурс].

** З 2010 року інформація наведена за даними органів державної реєстрації актів цивільного стану без урахування розірвань шлюбів, здійснених у судовому порядку.

***Без тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Ситуація у Волинській області дещо відрізняється від загальноукраїнської, але також доволі сумна. Упродовж 1990-2014 рр. на Волині в середньому щорічно реєструвалося 7717 шлюбів. Протягом цього часу їхня кількість зменшилася в 1,36 раза. Водночас за останні 25 років у середньому щорічно відбувалося 2317 реєстрацій розлучень, причому їхня кількість за аналізований період скоротилася в 3,49 раза, що також частково пояснюється відсутністю статистичних даних щодо розірваних шлюбів, здійснених у судовому порядку. Частка розлучень у кількості шлюбів є дуже великою, у середньому 30,27 % (див. табл. 2). Це свідчить про те, що близько третини усіх шлюбів волинян закінчується розлученням.

Таблиця 2

*Кількість шлюбів і розлучень у Волинській області**

Рік	Кількість шлюбів одиниць	Кількість розлучень одиниць	Частка розлучень у кількості шлюбів, %
1990	9 604	1 932	20,12
1991	9 704	2 165	22,31
1992	8 102	2 472	30,51
1993	8 682	2 595	29,89
1994	8 213	2 592	31,56
1995	9 067	2 461	27,14
1996	6 861	2 534	36,93
1997	7 512	2 683	35,72
1998	6 878	2 568	37,34
1999	7 845	2 582	32,91
2000	6 423	3 204	49,88
2001	6 942	2 854	41,11
2002	7 168	2 853	39,80
2003	8 405	2 969	35,32
2004	6 644	2 883	43,39
2005	7 603	3 080	40,51
2006	8 135	2 822	34,69

Продовження таблиці на наступній сторінці.

Таблиця 2

Кількість шлюбів і розлучень у Волинській області*

Продовження таблиці, початок на попередній сторінці.

Рік	Кількість шлюбів одиниць	Кількість розлучень одиниць	Частка розлучень у кількості шлюбів, %
2007	9 545	2 864	30,01
2008	7 375	2 664	36,12
2009	7 109	2 521	35,46
2010	6 973	2 018**	28,94
2011	7 831	843	10,76
2012	6 441	625	9,70
2013	6 793	597	8,79
2014***	7 072	553	7,82
Середнє	7 717	2 317	30,27

* Сформовано автором на основі: Банк даних «Статистика населення України». Таб. 0311. Шлюбність [Електронний ресурс]; Банк даних «Статистика населення України». Таб. 0313. Розлучуваність [Електронний ресурс].

**З 2010 року інформація наведена за даними органів державної реєстрації актів цивільного стану без урахування розірвань шлюбів, здійснених у судовому порядку.

Як видно з рис. 1, динаміка частки розлучень у кількості шлюбів по Україні та Волинській області є дуже подібною й має хвилеподібний характер, причому гребінь хвиль, які відображають тенденцію цього показника по країні, припадає на кожний четвертий рік: 1992, 1996, 2000, 2004, 2008, 2012.

Рис. 1.

Динаміка частки розлучень у кількості шлюбів, %

Слід зазначити, що в 2014 р. найбільшу частку українців у загальній кількості одружених становили чоловіки у віці 20-24 (26,3 %) та 25-29 років (32,7 %), а також жінки віком 20-24 (36,4 %) та 25-29 років (25,5 %)¹.

Тобто фактично найчастіше сім'ї створюють студенти або ті, хто ще порівняно недавно ними були. Як показує статистика, у 2006-2010 рр. найбільша частка розлучень (від 39,9 до 45,7 %) у їхній загальній кількості припадала на сімейні пари із тривалістю шлюбу 1-4 роки².

Усе це свідчить про те, що молоді (як за віком, так і за тривалістю сімейного стажу) сім'ї у своїй більшості не готові до подружнього життя. До цього їх не готують ні навчальні заклади, ні Церква. Та й мабуть мало хто із наречених глибоко задумується або збирається дотримуватися біблійних слів із Послання до ефесян святого апостола Павла, які будуть зачитані їм під час таїнства вінчання про те, що жінки повинні коритися своїм чоловікам у всьому, як Церква підкоряється Христу, а чоловіки повинні любити своїх жінок, як і Христос полюбив Церкву і віддав Себе за неї (Еф. 5: 20-33).

З огляду на окреслену ситуацію вважаємо за доцільне якнайшвидше впровадження плідної співпраці Православної Церкви та світських вищих навчальних закладів (ВНЗ) у напрямі підготовки студентської молоді до майбутнього подружнього життя. Цьому сприятимуть такі організаційні заходи:

- 1) побудова (відкриття) у кожному навчальному закладі церкви (каплички) як невеликого острівця духовності;
- 2) введення в штат ВНЗ на постійній основі оплачуваної (за рахунок коштів із спеціального фонду бюджету) посади капелана, який повинен стати для студентів не тільки порадиником і наставником, але й духівником;
- 3) відправа у ВНЗ молебнів, а також читання акафістів до християнських покровителів сім'ї, шлюбу, любові у взаєминах і щастя в особистому житті (хоча б у дні, коли церква вшановує їхню пам'ять):

¹ Банк даних «Статистика населення України». Таблиця 0312. Розподіл одружених за віком та дошлюбним станом подружжя. – [Електронний ресурс].

² Статистичний щорічник України за 2010 рік. – К., 2011. – С. 346.

- Пресвятій Богородиці в честь Її ікон «Замилування» (10 серпня), «Казанська» (21 липня та 4 листопада), «Нев'янучий цвіт» (16 квітня);
 - славному і всехвальному апостолу Симону Зилоту (Кананіту), гостем на весіллі якого в Кані Галилейській був Ісус Христос зі Своєю Матір'ю й учнями (23 травня та 13 липня);
 - святителю Миколаю Чудотворцю (22 травня та 19 грудня);
 - святим мученикам та ісповідникам Гурію, Самону й Авиву (28 листопада);
 - святим благовірним князю Петру та княгині Февронії, Муромським чудотворцям (8 липня);
 - мученикам Адріану та Наталії (8 вересня);
 - іншим святим;
- 4) організація у ВНЗ постійних курсів, спрямованих на підготовку студентської молоді до сімейного життя, які буде вести капелан;
- 5) організація наставниками академічних груп зустрічей, на яких студенти зможуть:
- отримати відповіді православних священиків на запитання «Як відрізнити закоханість від любові?», «Чи потрібно шукати свою другу половинку?», «Як підготувати себе до подружнього життя?», «Кому та як молитися про заміжжя (одруження)?» тощо;
 - поспілкуватися із сімейними парами, які відсвяткували 25, 30, 40, 50, 60-ту річницю подружнього життя та можуть поділитися з молоддю історією своєї любові й секретами сімейного щастя;
 - поспілкуватися з багатодітними батьками про їхній досвід виховання дітей;
 - переглянути християнські кінофільми відповідного спрямування, зокрема «Петр и Феврония. История вечной любви»;
- 6) організація молодіжних таборів і паломництв до християнських святинь (як приклад – Національний Новофонський історико-культурний заповідник «Анакопія» (Абхазія), де знаходяться мощі апостола Симона Кананіта; м. Муром (Росія, Володимирська область), де спочивають мощі святих Петра та Февронії; м. Барі (Італія, область Апулія), де знаходяться мощі святителя Миколая Чудотворця);

- 7) залучення до проведення навчальних занять із дисциплін «етика», «педагогіка», «психологія», «релігієзнавство» капелана й інших священнослужителів під час розгляду тем про етику (педагогіку, психологію і т. п.) сімейного життя.

Для поглибленого вивчення матеріалу на тему християнського подружжя, самостійної та індивідуальної роботи студентів (написання ними рефератів і доповідей з указаних вище дисциплін, підготовки тез конференцій тощо), можна рекомендувати їм для опрацювання такі твори:

1. Біблія (Бут. 1: 27–28; Мф. 19: 4–6; Мк. 10: 6–9; Лк. 16: 18; Ін. 2: 1–11; 1 Пет. 3: 1–7; Рим. 7: 1–3; 1 Кор. 7: 2–16; 1 Кор. 7: 27–28; 1 Кор. 11: 3–15; 1 Кор. 13: 4–8; Еф. 5: 20–33; Кол. 3: 18–21; 1 Тим. 2: 8–15; Тим. 2: 1–6; Євр. 13: 4).
2. Житіє Петра і Февронії Муромських.
3. Житіє святих мучеників Адріана і Наталії.
4. Митрополит Сурожский Антоний «Таинство любви. Беседа о христианском браке».
5. Монах Симеон Афонский «Девять слов. Слово о Любви».
6. Паїсій Святогорець «Слова. Том 4. Сімейне життя».
7. Свт. Григорий Богослов «Советы верующей женщине».
8. Іншу християнську літературу відповідного спрямування.

Народне прислів'я говорить: «Ідучи на війну, молися; ідучи в море, молися двічі; хочеш женитися, молися тричі». Адже від такого важливого кроку, як шлюб, залежить не тільки все подальше земне життя, але й великою мірою спасіння душі. Тому молитва кожної молодої людини перед одруженням повинна стати сугубою (посиленою). Вона повинна усвідомити, що назад дороги немає!

І, насамкінець, потенційні наречені повинні пам'ятати: якщо любов, на основі якої вони будуватимуть свої майбутні сім'ї, буде довготерпіти, милосердствувати, не задрити, не вихвалитися, не пишатися, не безчинствувати, не шукати свого, не гніватися, не замишляти зла, не радіти з неправди, а радіти істині; усе покривати, усьому вірити, усього сподіватися, усе терпіти (1 Кор. 13: 4–8), то вона ніколи не мине і такий шлюб триватиме вічно!

Список джерел і літератури:

1. Банк даних «Статистика населення України». Таблиця 0311. Шлюбність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://database.ukrcensus.gov.ua/>
2. Банк даних «Статистика населення України». Таблиця 0313. Розлучуваність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://database.ukrcensus.gov.ua/>
3. Банк даних «Статистика населення України». Таблиця 0312. Розподіл одружених за віком та дошлюбним станом подружжя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://database.ukrcensus.gov.ua/>
4. Статистичний щорічник України за 2010 рік. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2011. – 456 с.